

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

25. januar 2018*

»Præjudiciel forelæggelse – Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder – artikel 7 – respekt for privatliv og familieliv – direktiv 2011/95/EU – standarder for tildeling af flygtningestatus eller subsidiær beskyttelsesstatus – frygt for forfølgelse på grund af seksuel orientering – artikel 4 – vurdering af kendsgerninger og omstændigheder – anvendelse af en sagkyndig erklæring fra en psykolog – psykologiske undersøgelser«

I sag C-473/16,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (forvaltnings- og arbejdsretten i Szeged, Ungarn) ved afgørelse af 8. august 2016, indgået til Domstolen den 29. august 2016, i sagen

F

mod

Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, L. Bay Larsen (refererende dommer), og dommerne J. Malenovský, M. Safjan, D. Šváby og M. Vilaras,

generaladvokat: N. Wahl,

justitssekretær: fuldmægtig R. Șereș,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 13. juli 2017,

efter at der er afgivet indlæg af:

- F ved ügyvédek T. Fazekas og Z.B. Barcza-Szabó,
- den ungarske regering ved Z. Fehér, G. Koós og M.M. Tátrai, som befuldmægtigede,
- den franske regering ved D. Colas, E. de Moustier og E. Armoët, som befuldmægtigede,
- den nederlandske regering ved M. Gijzen og K. Bulterman, som befuldmægtigede,

* Processprog: ungarsk.

– Europa-Kommissionen ved M. Condou-Durande og A. Tokár, som befuldmægtigede,
og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 5. oktober 2017,
afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel forelæggelse vedrører fortolkningen af artikel 1 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«) og artikel 4 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/95/EU af 13. december 2011 om fastsættelse af standarder for anerkendelse af tredjelandstatsborgere eller statsløse som personer med international beskyttelse, for en ensartet status for flygtninge eller for personer, der er berettiget til subsidær beskyttelse, og for indholdet af en sådan beskyttelse (EUT 2011, L 337, s. 9).
- 2 Denne anmodning er blevet fremsat i forbindelse med en tvist mellem F, der er nigeriansk statsborger, og Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (den kompetente myndighed i sager om indvandring og statsborgerskab, Ungarn, herefter »BAH«) vedrørende afgørelsen om at meddele F afslag på hans asylansøgning og konstateringen af, at der ikke var noget til hinder for sidstnævntes udsendelse.

Retsforskrifter

Den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder

- 3 Artikel 8, stk. 1, i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950 (herefter »EMRK«), fastsætter:
»Enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance.«

EU-retten

Direktiv 2005/85/EF

- 4 Artikel 2, litra e), i Rådets direktiv 2005/85/EF af 1. december 2005 om minimumsstandarder for procedurer for tildeling og fratagelse af flygtningestatus i medlemsstaterne (EUT 2005, L 326, s. 13) har følgende ordlyd:
»I dette direktiv forstås ved:
[...]
e) »besluttende myndighed«: enhver domstolslignende eller administrativ instans i en medlemsstat, der er ansvarlig for behandlingen af asylansøgninger, og som er kompetent til at træffe afgørelse i første instans i sådanne sager, jf. dog bilag I.«

5 Direktivets artikel 4, stk. 1, første afsnit, bestemmer:

»Medlemsstaterne udpeger med henblik på alle procedurer en besluttende myndighed, der skal være ansvarlig for en hensigtsmæssig behandling af ansøgningerne i overensstemmelse med dette direktiv [...]«

6 Nævnte direktivs artikel 8, stk. 2, fastsætter:

»Medlemsstaterne sikrer, at den besluttende myndigheds afgørelser om asylansøgninger træffes efter en passende behandling af ansøgningerne. [...]«

7 Samme direktivs artikel 13, stk. 3, præciserer:

»Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at personlige samtaler finder sted under forhold, som giver ansøgerne mulighed for at give en fyldestgørende redegørelse for grundene til deres ansøgning. Med henblik herpå skal medlemsstaterne:

a) sikre, at den person, som skal forestå samtalen, er tilstrækkelig kompetent til at tage hensyn til de personlige eller generelle omstændigheder i forbindelse med ansøgningen, herunder ansøgerens kulturelle oprindelse eller sårbarhed, hvis det er muligt at tage sådanne hensyn [...]«

8 Artikel 39, stk. 1 og 2, i direktiv 2005/85 har følgende ordlyd:

»1. Medlemsstaterne sikrer, at asylansøgere har ret til effektive retsmidler ved en ret i forbindelse med følgende:

a) en afgørelse, der er truffet om deres asylansøgning [...]

[...]

2. Medlemsstaterne fastsætter tidsfrister eller andre nødvendige bestemmelser for ansøgerens ret til effektive retsmidler som omhandlet i stk. 1.«

Direktiv 2011/95

9 30. betragtning til direktiv 2011/95 er affattet således:

»Det er ligeledes nødvendigt at indføre en fælles opfattelse af forfølgelsesgrunden »tilhørsforhold til en given social gruppe«. Med henblik på afgrænsningen af en bestemt social gruppe bør der tages hensyn til faktorer i forbindelse med ansøgerens køn, herunder kønsidentitet og seksuel orientering, som kan være forbundet med visse retstraditioner og skikke, der f.eks. fører til genital lemlæstelse, tvangssterilisation eller tvungen abort, for så vidt som disse faktorer er forbundet med ansøgerens velbegrundede frygt for forfølgelse.«

10 Direktivets artikel 4 fastsætter:

»1. Medlemsstaterne kan betragte det som ansøgerens pligt hurtigst muligt at forelægge alle de elementer, der er nødvendige for at underbygge hans ansøgning om international beskyttelse. Medlemsstaterne har pligt til i samarbejde med ansøgeren at vurdere de relevante elementer i ansøgningen.

2. De i stk. 1 nævnte elementer består af ansøgerens forklaringer og al anden for ansøgeren tilgængelig dokumentation om ansøgerens alder, baggrund, herunder eventuelle slægtninges baggrund, identitet, statsborgerskab(er), tidligere opholdssted(er) og -land(e), tidligere asylansøgninger, rejserute, rejседokumentation samt grundene til, at vedkommende ansøger om international beskyttelse.

3. Vurderingen af en ansøgning om international beskyttelse foretages ud fra det specifikke sagsforhold, og der tages herunder hensyn til:

- a) alle relevante kendsgerninger vedrørende hjemlandet på det tidspunkt, hvor der træffes afgørelse om ansøgningen, herunder hjemlandets love og andre bestemmelser og den måde, hvorpå de anvendes
- b) relevante forklaringer og dokumentation forelagt af ansøgeren, herunder oplysninger om, hvorvidt ansøgeren har været eller kan blive udsat for forfølgelse eller alvorlig overlast
- c) ansøgerens personlige stilling og forhold, herunder faktorer som baggrund, køn og alder, for på grundlag af ansøgerens personlige forhold at vurdere, om de handlinger, som vedkommende har været eller kan blive udsat for, kan udgøre forfølgelse eller alvorlig overlast
- d) om ansøgerens aktiviteter, siden vedkommende forlod hjemlandet, udelukkende eller hovedsagelig har haft til formål at skabe de nødvendige betingelser for at indgive ansøgning om international beskyttelse med henblik på at vurdere, om disse aktiviteter vil betyde, at vedkommende ved tilbagevenden til hjemlandet kan blive udsat for forfølgelse eller alvorlig overlast
- e) om ansøgeren med rimelighed kan forventes at lade sig beskytte af et andet land, i hvilket vedkommende kunne kræve statsborgerskab.

[...]

5. Hvis medlemsstaterne anvender princippet om, at ansøgeren har pligt til at underbygge sin ansøgning om international beskyttelse, og hvis der er aspekter af ansøgerens forklaringer, der ikke er underbygget af dokumentation eller andre beviser, skal disse aspekter ikke bekræftes, hvis følgende betingelser er opfyldt:

- a) ansøgeren har oprigtigt bestræbt sig på at underbygge sin ansøgning
- b) alle de relevante elementer, som ansøgeren råder over, er blevet forelagt, og der er givet en tilfredsstillende forklaring på eventuelle manglende relevante elementer
- c) ansøgerens forklaringer anses for sammenhængende og troværdige og strider ikke imod tilgængelige specifikke og generelle oplysninger, der er relevante for ansøgerens sag
- d) ansøgeren har indgivet sin ansøgning om international beskyttelse så tidligt som muligt, medmindre vedkommende kan godtgøre at have haft god grund til ikke at gøre dette
- e) ansøgerens almindelige troværdighed er slået fast.«

11 Nævnte direktivs artikel 10 bestemmer:

»1. Ved vurderingen af årsagerne til forfølgelse tager medlemsstaterne hensyn til følgende elementer:

[...]

d) en gruppe betragtes som udgørende en bestemt social gruppe, navnlig når:

- medlemmerne af den pågældende gruppe har samme medfødte karakteristiske træk eller en fælles baggrund, der ikke kan ændres, eller er fælles om et karakteristisk træk eller en tro, der er så grundlæggende for deres identitet eller samvittighed, at ingen mennesker bør tvinges til at give afkald derpå
- den pågældende gruppe har en særskilt identitet i det relevante land, fordi den opfattes som værende anderledes af det omgivende samfund.

Afhængigt af omstændighederne i hjemlandet kan en bestemt social gruppe omfatte en gruppe, hvis fælles karakteristiske træk er seksuel orientering. Seksuel orientering kan ikke forstås således, at det omfatter handlinger, der betragtes som kriminelle i henhold til medlemsstaternes nationale lovgivning. [...]

[...]

2. Ved vurdering af, om en ansøger har en velbegrunnet frygt for forfølgelse, er det irrelevant, om ansøgeren faktisk har de racemæssige, religiøse, nationale, sociale eller politiske karakteristiske træk, der fører til forfølgelse, hvis et sådant karakteristisk træk tillægges den pågældende af den aktør, der står bag forfølgelsen.«

12 Samme direktivs artikel 39, stk. 1, første afsnit, præciserer:

»Medlemsstaterne sætter de nødvendige love og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme artikel 1, 2, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 16, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34 og 35 senest den 21. december 2013. De underretter straks Kommissionen herom.«

13 Artikel 40, stk. 1, i direktiv 2011/95 har følgende ordlyd:

»Direktiv 2004/83/EF ophæves for de medlemsstater, for hvilke nærværende direktiv er bindende, med virkning fra den 21. december 2013 [...].«

Direktiv 2013/32/EU

14 Artikel 4, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/32/EU af 26. juni 2013 om fælles procedurer for tildeling og fratagelse af international beskyttelse (EUT 2013, L 180, s. 60) bestemmer:

»Medlemsstaterne udpeger med henblik på alle procedurer en besluttende myndighed, der skal være ansvarlig for en hensigtsmæssig behandling af ansøgningerne i overensstemmelse med dette direktiv. Medlemsstaterne sikrer, at en sådan myndighed råder over de fornødne midler, herunder et tilstrækkeligt antal kompetente ansatte, til at varetage sine opgaver i overensstemmelse med direktivet.«

15 Direktivets artikel 10, stk. 3, fastsætter:

»Medlemsstaterne sikrer, at den besluttende myndigheds afgørelser om ansøgninger om international beskyttelse træffes efter en passende behandling af ansøgningerne. Til det formål sikrer medlemsstaterne:

[...]

d) at det personale, der behandler ansøgningerne og træffer afgørelser, altid har mulighed for at søge nødvendig rådgivning fra eksperter om særlige spørgsmål, f.eks. af lægelig art eller vedrørende kultur, børn eller køn.«

16 Nævnte direktivs artikel 15, stk. 3, præciserer:

»Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at personlige samtaler finder sted under forhold, som giver ansøgerne mulighed for at give en fyldestgørende redegørelse for grundene til deres ansøgning. Med henblik herpå skal medlemsstaterne:

a) sikre, at den person, som skal forestå samtalen, er kompetent til at tage hensyn til de personlige og generelle omstændigheder i forbindelse med ansøgningen, herunder ansøgerens kulturelle oprindelse, køn, seksuel orientering, kønsidentitet eller sårbarhed

[...]«

17 Samme direktivs artikel 46, stk. 1 og 4, har følgende ordlyd:

»1. Medlemsstaterne sikrer, at ansøgere har ret til effektive retsmidler ved en domstol eller et domstolslignende organ i forbindelse med følgende:

a) en afgørelse, der er truffet om deres ansøgning om international beskyttelse, herunder en afgørelse:
i) om at betragte en ansøgning som grundløs hvad angår flygtningestatus og/eller subsidiær beskyttelsesstatus

[...]

4. Medlemsstaterne fastsætter rimelige tidsfrister og andre nødvendige bestemmelser[,] for at ansøgeren kan udøve sin [ret] til et effektivt retsmiddel som omhandlet i stk. 1. [...]

[...]«

18 Artikel 51, stk. 1, i direktiv 2013/32 fastsætter:

»Medlemsstaterne sætter de nødvendige love og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme artikel 1-30, artikel 31, stk. 1 og 2 og stk. 6-9, artikel 32-46, artikel 49 og 50 og bilag I senest den 20. juli 2015. De underretter straks Kommissionen herom.«

19 Direktivets artikel 52, stk. 1, er affattet således:

»Medlemsstaterne anvender de i artikel 51, stk. 1, omhandlede love og administrative bestemmelser i forbindelse med ansøgninger om international beskyttelse, der er indgivet, og i forbindelse med procedurer for fratagelse af international beskyttelse, der er indledt efter den 20. juli 2015 eller en tidligere dato. Ansøgninger, der er indgivet inden den 20. juli 2015, og procedurer for fratagelse af flygtningestatus, der er indledt inden denne dato, er omfattet af love og administrative bestemmelser, der er vedtaget i henhold til direktiv 2005/85/EF.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

20 F indgav i løbet af april 2015 en asylansøgning til de ungarske myndigheder.

- 21 Til støtte for denne ansøgning gjorde han ved den første samtale, der blev gennemført af BAH, gældende, at han nærede begrundet frygt for forfølgelse i sit oprindelsesland, fordi han var homoseksuel.
- 22 Ved afgørelse af 1. oktober 2015 meddelte BAH afslag på F's ansøgning. I denne henseende fastslog BAH, at der i F's forklaringer ikke var nogen grundlæggende selvmodsigelser. Hans manglende troværdighed blev imidlertid konkluderet på grundlag af en sagkyndig erklæring fra en psykolog. Denne sagkyndige erklæring var udarbejdet på grundlag af en undersøgelse og personlighedstests, nemlig »Draw-a-Person-in-the-Rain«-testen samt rorschachtesten og szonditesten, og det konkluderedes deri, at testresultaterne ikke underbyggede F's udsagn om hans seksuelle orientering.
- 23 F har anlagt sag til prøvelse af BAH's afgørelse for den forelæggende ret, idet han bl.a. har anført, at de psykologiske undersøgelser, som han blev underkastet, var en alvorlig krænkelse af hans grundlæggende rettigheder og ikke gjorde det muligt at vurdere sandsynligheden for hans seksuelle orientering.
- 24 Den forelæggende ret har anført, at sagsøgeren i hovedsagen ikke konkret har kunnet anføre, hvorledes disse undersøgelser har krænket de grundlæggende rettigheder, der er sikret ved chartret. Den forelæggende ret har desuden anført, at F har erklæret, at han hverken var udsat for fysiske undersøgelser, eller at han var blevet forevist fotografier eller film med pornografisk indhold.
- 25 Efter en bevisoptagelse foranstaltet af den forelæggende ret udarbejdede Igazságügyi Szakértői és Kutató Intézet (institut for retsmedicinske sagkyndige og efterforskere, Ungarn) en sagkyndig erklæring, hvoraf fremgår, at de metoder, der blev anvendt under asylsagsbehandlingen, ikke krænkede den menneskelige værdighed, og at de, kombineret med en »passende undersøgelse«, er egnet til at beskrive en persons seksuelle orientering og eventuelt at rejse tvivl om, hvorvidt en persons angivelser herom er velbegrundede. Den forelæggende ret har præciseret, at den anser sig for bundet af konklusionerne i denne sagkyndige erklæring.
- 26 På denne baggrund har Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (forvaltnings- og arbejdsretten i Szeged, Ungarn) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Skal artikel 4 i direktiv 2011/95[...], sammenholdt med artikel 1 i [chartret], fortolkes således, at den ikke er til hinder for, at der i forbindelse med asylansøgere, der tilhører gruppen af lesbiske, bøsser, biseksuelle, transseksuelle og interseksuelle (LGBTI), indhentes og vurderes en sagkyndig erklæring fra en retsmedicinsk psykolog, der er baseret på projektive personlighedstests, når der i forbindelse med udarbejdelsen af erklæringen hverken stilles spørgsmål vedrørende asylansøgerens seksuelle vaner eller foretages en fysisk undersøgelse af vedkommende?
- 2) I tilfælde af, at den i det første spørgsmål nævnte sagkyndige erklæring ikke kan anvendes som bevis, skal artikel 4 i direktiv 2011/95[...], sammenholdt med artikel 1 i [chartret], da fortolkes således, at – i de tilfælde, hvor asylansøgningen baseres på forfølgelse på grund af seksuel orientering – hverken de nationale administrative myndigheder eller domstolene har mulighed for ved hjælp af sagkyndige metoder at undersøge sandfærdigheden af asylansøgerens udtalelser, uanset disse metoders nærmere kendetegn?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det andet spørgsmål

- 27 Med det andet spørgsmål, der skal behandles først, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 4 i direktiv 2011/95 skal fortolkes således, at den er til hinder for, at den myndighed, der er ansvarlig for behandlingen af en ansøgning om international beskyttelse, eller de retter, for hvilke der er indbragt en sag til prøvelse af en afgørelse fra denne myndighed, anvender en sagkyndig erklæring i forbindelse med vurderingen af kendsgerninger og omstændigheder vedrørende en ansøgers angivelige seksuelle orientering.
- 28 Det skal understreges, at en ansøger om international beskyttelses forklaringer, henset til den særlige sammenhæng, hvori ansøgninger om international beskyttelse indskrives sig, kun betragtes som et udgangspunkt for den i artikel 4 i direktiv 2011/95 fastsatte procedure til vurdering af kendsgerningerne og omstændighederne (jf. analogt dom af 2.12.2014, A m.fl., C-148/13 – C-150/13, EU:C:2014:2406, præmis 49).
- 29 Det følger heraf, at selv om det tilkommer ansøgeren om international beskyttelse at påvise denne orientering, som udgør et forhold, der henhører til den pågældendes personlige sfære, kan de ansøgninger om international beskyttelse, der er begrundet i en frygt for forfølgelse på grund af nævnte orientering, lige så vel som de ansøgninger, der er baseret på andre årsager til forfølgelse, være genstand for en vurderingsprocedure som omhandlet i direktivets artikel 4 (jf. analogt dom af 2.12.2014, A m.fl., C-148/13 – C-150/13, EU:C:2014:2406, præmis 52).
- 30 I denne henseende bemærkes, at seksuel orientering udgør et karakteristisk træk, der kan godtgøre en ansøgers tilhørsforhold til en bestemt social gruppe som omhandlet i artikel 2, litra d), i direktiv 2011/95, når personerne i gruppen, hvis medlemmer deler samme seksuelle orientering, opfattes som værende anderledes af det omgivende samfund (jf. i denne retning dom af 7.11.2013, X m.fl., C-199/12 – C-201/12, EU:C:2013:720, præmis 46 og 47), hvilket desuden bekræftes af dette direktivs artikel 10, stk. 1, litra d).
- 31 Det følger imidlertid af dette direktivs artikel 10, stk. 2, at det, når medlemsstaterne vurderer, om en ansøger har en velbegrundet frygt for forfølgelse, er irrelevant, om ansøgeren faktisk har de sociale karakteristiske træk, der fører til forfølgelse, hvis et sådant karakteristisk træk tillægges den pågældende af den aktør, der står bag forfølgelsen.
- 32 For at træffe afgørelse om en ansøgning om international beskyttelse, der er begrundet i en frygt for forfølgelse på grund af seksuel orientering, er det derfor ikke altid nødvendigt at vurdere troværdigheden af ansøgerens seksuelle orientering i forbindelse med den vurdering af de kendsgerninger og omstændigheder, som er fastsat i nævnte direktivs artikel 4.
- 33 På denne baggrund skal det bemærkes, at artikel 4, stk. 3, i direktiv 2011/95 opregner de omstændigheder, som de kompetente myndigheder skal tage hensyn til ved vurderingen af en ansøgning om international beskyttelse, og at dette direktivs artikel 4, stk. 5, præciserer betingelserne for, at en medlemsstat, der anvender princippet om, at ansøgeren har pligt til at underbygge sin ansøgning om international beskyttelse, skal anse visse aspekter for ikke at skulle bekræftes. Blandt disse betingelser er navnlig den kendsgerning, at ansøgerens forklaringer anses for sammenhængende og troværdige og ikke strider imod tilgængelige specifikke og generelle oplysninger, der er relevante for ansøgerens sag, og den omstændighed, at ansøgerens almindelige troværdighed er slået fast.

- 34 I denne henseende bemærkes, at disse bestemmelser ikke begrænser de midler, som disse myndigheder kan benytte, og navnlig ikke udelukker indhentelse af sagkyndige erklæringer i forbindelse med vurderingen af kendsgerninger og omstændigheder med henblik på mere præcist at fastslå ansøgerens reelle behov for international beskyttelse.
- 35 I denne forbindelse skal fremgangsmåden ved en eventuel indhentelse af en sagkyndig erklæring ikke desto mindre være i overensstemmelse med de øvrige EU-retlige bestemmelser, herunder de grundlæggende rettigheder, der sikres i chartret, såsom retten til respekt for den menneskelige værdighed i chartrets artikel 1 og retten til respekt for privatliv og familieliv, der er sikret ved chartrets artikel 7 (jf. i denne retning dom af 2.12.2014, A m.fl., C-148/13 – C-150/13, EU:C:2014:2406, præmis 53).
- 36 Selv om bestemmelserne i artikel 4 i direktiv 2011/95 finder anvendelse på samtlige ansøgninger om international beskyttelse uanset de til støtte for disse ansøgninger påberåbte årsager til forfølgelse, tilkommer det de kompetente myndigheder under iagttagelse af de ved chartret sikrede rettigheder at tilpasse fremgangsmåden ved vurderingen af forklaringerne og dokumentationen eller beviserne i forhold til de karakteristika, der er særegne for hver kategori af ansøgninger om international beskyttelse (jf. analogt dom af 2.12.2014, A m.fl., C-148/13 – C-150/13, EU:C:2014:2406, præmis 54).
- 37 Det kan i forbindelse med vurderingen af en ansøger om international beskyttelses forklaringer vedrørende dennes seksuelle orientering ikke udelukkes, at visse former for sagkyndige undersøgelser kan vise sig nyttige ved vurderingen af kendsgerningerne og omstændighederne, og at de kan indhentes, uden at det indebærer en krænkelse af ansøgerens grundlæggende rettigheder.
- 38 Som den franske og den nederlandske regering har fremhævet, kan en sagkyndig erklæring bl.a. gøre det muligt at indsamle mere fyldestgørende oplysninger om situationen for de personer, der deler en vis seksuel orientering i det tredjeland, hvor ansøgeren stammer fra.
- 39 Artikel 10, stk. 3, litra d), i direktiv 2013/32, der i henhold til direktivets artikel 51, stk. 1, skulle gennemføres senest den 20. juli 2015, fastsætter desuden specifikt, at medlemsstaterne sikrer, at det personale, der behandler ansøgningerne og træffer afgørelser, altid har mulighed for at søge nødvendig rådgivning fra eksperter om særlige spørgsmål, f.eks. vedrørende køn, der, som det fremgår af 30. betragtning til direktiv 2011/95, dækker hensyntagen til faktorer i forbindelse med kønsidentitet og seksuel orientering.
- 40 Ikke desto mindre er det for det første vigtigt at bemærke, at det følger både af artikel 4, stk. 1, og artikel 8, stk. 2, i direktiv 2005/85 og af artikel 4, stk. 1, og artikel 10, stk. 3, i direktiv 2013/32, at den besluttende myndighed er ansvarlig for at foretage en hensigtsmæssig behandling af ansøgningerne, hvorefter den træffer en afgørelse herom. Det tilkommer således kun sådanne myndigheder under domstolskontrol at foretage vurderingen af kendsgerningerne og omstændighederne som fastsat i artikel 4 i direktiv 2011/95 (jf. i denne retning dom af 26.2.2015, Shepherd, C-472/13, EU:C:2015:117, præmis 40).
- 41 Det fremgår for det andet af dette direktivs artikel 4, at behandlingen af en ansøgning om international beskyttelse skal indeholde en vurdering ud fra ansøgningens specifikke sagsforhold, og der tages herunder bl.a. hensyn til alle relevante kendsgerninger vedrørende hjemlandet på det tidspunkt, hvor der træffes afgørelse om ansøgningen, relevante forklaringer og dokumentation forelagt af ansøgeren samt sidstnævntes personlige stilling og forhold. Den kompetente myndighed skal i givet fald også tage forklaringerne fremlagt med hensyn til manglen på beviser og ansøgerens generelle troværdighed i betragtning (jf. analogt dom af 26.2.2015, Shepherd, C-472/13, EU:C:2015:117, præmis 26, og af 9.2.2017, M, C-560/14, EU:C:2017:101, præmis 36).

- 42 Det følger heraf, at den besluttende myndighed ikke kan basere sin afgørelse alene på konklusionerne i en sagkyndig erklæring, og at denne myndighed så meget desto mere ikke må være bundet af disse konklusioner i forbindelse med vurderingen af en ansøgers forklaringer vedrørende dennes seksuelle orientering.
- 43 Hvad angår muligheden for den ret, for hvilken en sag til prøvelse af den besluttende myndigheds afgørelse om at meddele afslag på en ansøgning om international beskyttelse er indbragt, for at indhente en sagkyndig erklæring skal det tilføjes, at både artikel 39, stk. 1, i direktiv 2005/85 og artikel 46, stk. 1, i direktiv 2013/32 fastsætter, at ansøgeren har ret til effektive retsmidler ved en domstol eller et domstolslignende organ i forbindelse med denne afgørelse, uden specifikt at afgrænse den bevisoptagelse, som denne ret med rette kan iværksætte.
- 44 Artikel 39, stk. 2, i direktiv 2005/85 og artikel 46, stk. 4, i direktiv 2013/32 præciserer desuden, at det tilkommer medlemsstaterne at fastsætte de nødvendige bestemmelser for, at ansøgeren kan udøve sin ret til effektive retsmidler.
- 45 Selv om disse bestemmelser dermed ikke udelukker, at en ret kan indhente en sagkyndig erklæring med henblik på at foretage en effektiv kontrol af den besluttende myndigheds afgørelse, må den ret, for hvilken sagen er indbragt, henset til dels den særlige rolle, som sådanne retter tillægges ved artikel 39 i direktiv 2005/85 og ved artikel 46 i direktiv 2013/32, dels til de betragtninger vedrørende artikel 4 i direktiv 2011/95, der anført i nærværende doms præmis 41, imidlertid ikke støtte deres afgørelse alene på konklusionerne i en sagkyndig erklæring og må så meget desto mere ikke være bundet af en vurdering i disse konklusioner af en ansøgers forklaringer vedrørende dennes seksuelle orientering.
- 46 Henset til disse elementer skal det andet spørgsmål besvares med, at artikel 4 i direktiv 2011/95 skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for, at den myndighed, der er ansvarlig for behandlingen af en ansøgning om international beskyttelse, eller de retter, for hvilke der efter omstændighederne er indbragt en sag til prøvelse af en afgørelse fra denne myndighed, indhenter en sagkyndig erklæring i forbindelse med vurderingen af kendsgerningerne og omstændighederne vedrørende en ansøgers angivelige seksuelle orientering, for så vidt som fremgangsmåden ved en sådan sagkyndig erklæring er i overensstemmelse med de grundlæggende rettigheder, der er sikret ved chartret, samt at den nævnte myndighed og disse retter ikke støtter deres afgørelse alene på konklusionerne i den sagkyndige erklæring, og at de ikke er bundet af disse konklusioner i forbindelse med vurderingen af ansøgerens forklaringer vedrørende dennes seksuelle orientering.

Det første spørgsmål

- 47 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 4 i direktiv 2011/95, sammenholdt med chartret, skal fortolkes således, at den er til hinder for, at der med henblik på at vurdere en ansøger om international beskyttelses reelle seksuelle orientering indhentes og anvendes en sagkyndig erklæring fra en psykolog som den i hovedsagen omhandlede, der har til formål på grundlag af projektive personlighedstests at give et billede af ansøgerens seksuelle orientering.
- 48 Det følger af besvarelsen af det andet spørgsmål og af de betragtninger, der er anført i nærværende doms præmis 35, at selv om artikel 4 i direktiv 2011/95 ikke er til hinder for, at den besluttende myndighed eller de retter, for hvilke der er indbragt en sag til prøvelse af en afgørelse fra denne myndighed, i en situation som den i hovedsagen omhandlede indhenter en sagkyndig erklæring, skal fremgangsmåden ved indhentelsen af en sådan sagkyndig erklæring bl.a. være i overensstemmelse med de grundlæggende rettigheder, der er sikret ved chartret.

- 49 Blandt de grundlæggende rettigheder, der er særligt relevante i forbindelse med vurderingen af en ansøger om international beskyttelses forklaringer vedrørende dennes seksuelle orientering, er bl.a. retten til respekt for privatliv og familieliv, der er sikret ved chartrets artikel 7 (jf. i denne retning dom af 2.12.2014, A m.fl., C-148/13 – C-150/13, EU:C:2014:2406, præmis 64).
- 50 Artikel 4 i direktiv 2011/95 skal derfor fortolkes i lyset af chartrets artikel 7 (jf. analogt dom af 21.4.2016, Khachab, C-558/14, EU:C:2016:285, præmis 28).
- 51 I denne henseende bemærkes, at en sagkyndig erklæring fra en psykolog som den i hovedsagen omhandlede indhentes af den besluttende myndighed i forbindelse med behandlingen af den ansøgning om international beskyttelse, som den pågældende har indgivet.
- 52 Det følger heraf, at denne sagkyndige erklæring indhentes i en sammenhæng, hvor den person, der opfordres til at lade sig underkaste projektive personlighedstests, befinder sig i en situation, hvor den pågældendes fremtid hænger tæt sammen med, hvilken afgørelse denne myndighed træffer vedrørende dennes ansøgning om international beskyttelse, og hvor en eventuel nægtelse af at lade sig underkaste disse undersøgelser kan være et vigtigt element, som nævnte myndighed kan henvise til med henblik på at afgøre, om den pågældende har fremlagt tilstrækkelig dokumentation for ansøgningen.
- 53 Selv i de tilfælde, hvor gennemførelsen af psykologiske undersøgelser, der ligger til grund for en sagkyndig erklæring, såsom den i hovedsagen omhandlede, formelt kræver den pågældende persons udtrykkelige samtykke, bemærkes således, at dette samtykke ikke nødvendigvis er frit, da det kræves afgivet under det pres, der udspringer af de omstændigheder, som ansøgeren om international beskyttelse befinder sig under (jf. analogt dom af 2.12.2014, A m.fl., C-148/13 – C-150/13, EU:C:2014:2406, præmis 66).
- 54 På denne baggrund er gennemførelsen og anvendelsen af en sagkyndig erklæring fra en psykolog som den i hovedsagen omhandlede, således som generaladvokaten har anført i punkt 43 i forslaget til afgørelse, et indgreb i denne persons ret til respekt for privatlivet.
- 55 I overensstemmelse med chartrets artikel 52, stk. 1, skal enhver begrænsning i udøvelsen af de rettigheder og friheder, der anerkendes ved dette charter, være fastlagt i lovgivningen og respektere disses væsentligste indhold. Under iagttagelse af proportionalitetsprincippet kan der kun indføres begrænsninger i udøvelsen af disse rettigheder og friheder, såfremt begrænsningerne er nødvendige og faktisk svarer til mål af almen interesse, der er anerkendt af Den Europæiske Union, eller et behov for beskyttelse af andres rettigheder og friheder.
- 56 Hvad særligt angår proportionaliteten af det fastslåede indgreb bemærkes, at det følger af Domstolens faste praksis, at proportionalitetsprincippet indebærer, at de vedtagne retsakter ikke må gå videre, end hvad der er passende og nødvendigt for gennemførelsen af de formål, der lovligt tilstræbes med den omhandlede lovgivning, hvorved det forudsættes, at byrderne herved ikke må være uforholdsmæssige i forhold til de tilsigtede mål (jf. i denne retning dom af 10.3.2005, Tempelman og van Schaijk, C-96/03 og C-97/03, EU:C:2005:145, præmis 47, af 16.7.2015, CHEZ Razpredelenie Bulgaria, C-83/14, EU:C:2015:480, præmis 123, og af 15.2.2016, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, præmis 54).
- 57 Selv om et indgreb i en ansøgers privatliv kan begrundes i behovet for at indsamle oplysninger, der gør det muligt at vurdere dennes reelle behov for international beskyttelse, tilkommer det i denne sammenhæng den besluttende myndighed under domstolskontrol at foretage en vurdering af, om en sagkyndig erklæring fra en psykolog, som den påtænker at indhente, eller som den ønsker at tage hensyn til, er egnet og nødvendig for gennemførelsen af dette formål.
- 58 I denne henseende bemærkes, at en sagkyndig erklæring som den i hovedsagen omhandlede kun kan anses for egnet, hvis den er baseret på tilstrækkeligt pålidelige metoder og principper i forhold til de standarder, der er anerkendt af det internationale videnskabelige samfund. Selv om det ikke tilkommer

Domstolen at udtale sig om dette spørgsmål, der – for så vidt som der er tale om en vurdering af de faktiske omstændigheder – henhører under den forelæggende rets kompetence, skal det i denne sammenhæng bemærkes, at pålideligheden af sådanne sagkyndige udtalelser er blevet stærkt anfægtet af den franske og den nederlandske regering samt af Kommissionen.

- 59 Betydningen af en sagkyndig erklæring som den i hovedsagen omhandlede for ansøgerens privatliv forekommer under alle omstændigheder uforholdsmæssig i forhold til det tilsigtede formål, eftersom alvoren af det indgreb i retten til respekt for privatlivet, som den indebærer, ikke kan anses for forholdsmæssig i forhold til den nytteværdi, som denne eventuelt kunne have for vurderingen af kendsgerningerne og omstændighederne som fastsat i artikel 4 i direktiv 2011/95.
- 60 For det første er den indgriben i privatlivet for ansøgeren om international beskyttelse, som gennemførelsen og anvendelsen af en sagkyndig erklæring som den i hovedsagen omhandlede udgør, således særligt alvorlig, henset til dens art og formål.
- 61 En sådan sagkyndig erklæring forudsætter bl.a., at den pågældende underkaster sig en række psykologiske undersøgelser, der skal fastslå et grundlæggende træk for denne persons identitet, der vedrører den pågældendes personlige sfære, idet det angår intime aspekter af nævnte persons liv (jf. i denne retning dom af 7.11.2013, X m.fl., C-199/12 – C-201/12, EU:C:2013:720, præmis 46, og af 2.12.2014, A m.fl., C-148/13 – C-150/13, EU:C:2014:2406, præmis 52 og 69).
- 62 Med henblik på vurderingen af alvoren af det indgreb, som gennemførelsen og anvendelsen af en sagkyndig erklæring fra en psykolog som den i hovedsagen omhandlede udgør, skal der desuden tages hensyn til princip 18 i Yogyakarta-princippet om anvendelse af den internationale menneskerettighedslovgivning i forbindelse med seksuel orientering og kønsidentitet, som den franske og den nederlandske regering har henvist til, der bl.a. præciserer, at ingen kan tvinges til at undergå nogen former for psykologiske undersøgelser på grund af sin seksuelle orientering eller sin kønsidentitet.
- 63 Samlet set følger det af disse elementer, at alvoren af det indgreb i privatlivet, som følger af gennemførelsen og anvendelsen af en sagkyndig erklæring som den i hovedsagen omhandlede, går videre end følgerne af, at der foretages en vurdering af de af ansøgeren om international beskyttelse afgivne forklaringer vedrørende frykten for forfølgelse på grund af dennes seksuelle orientering, eller af, at der indhentes en sagkyndig erklæring fra en psykolog med et andet formål end at fastslå ansøgerens seksuelle orientering.
- 64 For det andet bemærkes, at en sagkyndig erklæring som den i hovedsagen omhandlede indgår i vurderingen af kendsgerningerne og omstændighederne som fastsat i artikel 4 i direktiv 2011/95.
- 65 I denne sammenhæng kan en sådan sagkyndig erklæring ikke anses for at være uomgængeligt nødvendig for at vurdere troværdigheden af en ansøger om international beskyttelses forklaringer om hans eller hendes seksuelle orientering med henblik på at træffe afgørelse om en ansøgning om international beskyttelse, der er begrundet med en frygt for forfølgelse på grund af denne orientering.
- 66 Dels kan den besluttende myndigheds gennemførelse af en personlig samtale bidrage til vurderingen af disse forklaringer, for så vidt som både artikel 13, stk. 3, litra a), i direktiv 2005/85 og artikel 15, stk. 3, litra a), i direktiv 2013/32 fastsætter, at medlemsstaterne skal sikre, at den person, som skal forestå samtalen, er kompetent til at tage hensyn til de personlige omstændigheder i forbindelse med ansøgningen, idet denne situation bl.a. omfatter ansøgerens seksuelle orientering.

- 67 Mere generelt følger det af dette direktivs artikel 4, stk. 1, at medlemsstaterne har pligt til at sikre, at den besluttende myndighed råder over de fornødne midler, herunder et tilstrækkeligt antal kompetente ansatte, til at varetage sine opgaver. Det følger heraf, at denne myndigheds ansatte bl.a. skal besidde tilstrækkelige kompetencer for at vurdere de ansøgninger om international beskyttelse, der er begrundet med en frygt for forfølgelse på grund af seksuel orientering.
- 68 Dels følger det af artikel 4, stk. 5, i direktiv 2011/95, at hvis medlemsstaterne anvender princippet om, at ansøgeren har pligt til at underbygge sin ansøgning om international beskyttelse, skal de aspekter af ansøgerens forklaringer, der ikke er underbygget af dokumentation eller andre beviser, ikke bekræftes, hvis betingelserne i denne bestemmelse er opfyldt, idet disse betingelser bl.a. henviser til, at forklaringerne er sammenhængende og troværdige og på ingen måde vedrører gennemførelsen eller anvendelsen af en sagkyndig erklæring.
- 69 Selv hvis det antages, at en sagkyndig erklæring, der er baseret på projektive personlighedstests, såsom den i hovedsagen omhandlede, kunne bidrage til, med en vis pålidelighed, at fastslå den pågældendes seksuelle orientering, fremgår det desuden af den forelæggende rets oplysninger, at konklusionerne i en sådan sagkyndig erklæring kun ville kunne give et billede af denne seksuelle orientering. Dermed er disse konklusioner under alle omstændigheder forbundet med en vis unøjagtighed og har således kun begrænset interesse for vurderingen af en ansøger om international beskyttelses forklaringer, særligt når disse forklaringer som de i hovedsagen omhandlede ikke er selvmodsigende.
- 70 Under disse omstændigheder er det med henblik på at besvare det første spørgsmål ikke nødvendigt også at fortolke artikel 4 i direktiv 2011/95, sammenholdt med chartrets artikel 1.
- 71 Det følger af det ovenstående, at det første spørgsmål skal besvares med, at artikel 4 i direktiv 2011/95, sammenholdt med chartrets artikel 7, skal fortolkes således, at den er til hinder for, at der med henblik på at vurdere en ansøger om international beskyttelses reelle seksuelle orientering indhentes og anvendes en sagkyndig erklæring fra en psykolog, såsom den i hovedsagen omhandlede, der har til formål på grundlag af projektive personlighedstests at give et billede af ansøgerens seksuelle orientering.

Sagsomkostninger

- 72 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

- 1) Artikel 4 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/95/EU af 13. december 2011 om fastsættelse af standarder for anerkendelse af tredjelandsstatsborgere eller statsløse som personer med international beskyttelse, for en ensartet status for flygtninge eller for personer, der er berettiget til subsidær beskyttelse, og for indholdet af en sådan beskyttelse skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for, at den myndighed, der er ansvarlig for behandlingen af en ansøgning om international beskyttelse, eller de retter, for hvilke der efter omstændighederne er indbragt en sag til prøvelse af en afgørelse fra denne myndighed, indhenter en sagkyndig erklæring i forbindelse med vurderingen af kendsgerningerne og omstændighederne vedrørende en ansøgers angivelige seksuelle orientering, for så vidt som fremgangsmåden ved en sådan sagkyndig erklæring er i overensstemmelse med de grundlæggende rettigheder, der er sikret ved Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, samt at den nævnte myndighed og disse retter ikke støtter deres**

afgørelse alene på konklusionerne i den sagkyndige erklæring, og at de ikke er bundet af disse konklusioner i forbindelse med vurderingen af ansøgerens forklaringer vedrørende dennes seksuelle orientering.

- 2) Artikel 4 i direktiv 2011/95, sammenholdt med artikel 7 i chartret om grundlæggende rettigheder, skal fortolkes således, at den er til hinder for, at der med henblik på at vurdere en ansøger om international beskyttelses reelle seksuelle orientering indhentes og anvendes en sagkyndig erklæring fra en psykolog, såsom den i hovedsagen omhandlede, der har til formål på grundlag af projektive personlighedstests at give et billede af ansøgerens seksuelle orientering.**

Underskrifter